

## โรงสีข้าวชุมชนตำบลทุ่งใหญ่

### องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ จังหวัดอุดรธานี

เกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลทุ่งใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือทำนา ซึ่งที่ผ่านมาหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรจะนำข้าวไปสีที่โรงสีข้าวในเมือง โดยจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวไปที่โรงสี และบางครั้งพบปัญหาเรื่องโรงสีมีการปลอมปนข้าวคุณภาพต่ำลงไปในข้าวที่เกษตรกรนำมาสี ทำให้ข้าวที่ผ่านการสีจากโรงสีข้าวมีคุณภาพต่ำ และเมื่อนำข้าวสารที่ผ่านการสีจากโรงสีไปจำหน่ายก็ทำให้ข้าวมีราคาต่ำลงตามไปด้วย เนื่องจากรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่ำแต่ต้นทุนการผลิตสูงเกิดความไม่สมดุลกัน ส่งผลให้เกิดภาวะความยากจนและภาระหนี้สินในชุมชน ซึ่งกระทบต่อความเข้มแข็งและความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน

เกษตรกรในตำบลจึงได้นำปัญหาดังกล่าวเข้าปรึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรจัดสร้างโรงสีข้าวของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าว

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน  
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ : ทุ่งฝน  
จังหวัด : อุดรธานี

ประชากร : 9,112 คน

พื้นที่ : 82 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :  
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

## วิถีใหม่

ปี 2544 อบต. ทุ่งใหญ่ จึงจัดทำ “โรงสีข้าวชุมชนตำบลทุ่งใหญ่” ซึ่งเป็นการสร้างโรงสีข้าวให้กับเกษตรกรในตำบล โดยชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้บริการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงสีข้าวของเอกชน

## ผลงานที่ได้ดำเนินการ

### 1. การเตรียมงาน

- จัดสร้างโรงสีข้าวชุมชน 1 หลัง มีกำลังการผลิตวันละประมาณ 2 ตัน
- จัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงสีข้าว จำนวน 10 คน โดยคัดเลือกจากกลุ่มผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และทำหน้าที่บริหารจัดการงานภายในกลุ่ม
- คณะกรรมการดำเนินงานระดมทุน โดยให้มีตัวแทนชาวบ้านจากทุกหมู่บ้าน จำนวน 80 คน เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งจำหน่ายในราคาหุ้นละ 100 บาท
- อบต. อนุมัติเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย จำนวน 200,000 บาท เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม ซึ่งมีระยะเวลาการกู้คืนภายใน 5 ปี

### 2. การดำเนินงานโรงสีข้าวชุมชน

- เปิดดำเนินงานโรงสีข้าว ทุกวันยกเว้นวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 8.30 น. – 17.00 น.
- ดำเนินการจัดจ้างสมาชิกของกลุ่ม เพื่อปฏิบัติงานที่โรงสีข้าววันละ 2 คน โดยให้ค่าตอบแทนเป็นรายวันเท่ากับ 25% ของเงินรายได้จากการขาย ข้าวและปลายข้าวในแต่ละวัน
- จ่ายค่าตอบแทนเป็นค่าขนส่งให้เกษตรกรที่นำข้าวมาสีที่โรงสีชุมชน กระสอบละ 3 บาท ( ข้าว 1 กระสอบ ประมาณ 27 – 30 กิโลกรัม )
- ดำเนินการจัดเก็บค่าสีข้าวจากเกษตรกรที่นำข้าวมาสี เป็นแกลบ เศษข้าว รำข้าว และปลายข้าวจากข้าวเปลือกที่เกษตรกรนำมาสี

## การระดมทรัพยากร

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ค่าใช้จ่าย/การลงทุน    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ค่าใช้จ่ายในการดูงานโรงสีข้าวชุมชนในพื้นที่ งบประมาณของ อบต.</li> <li>2. ค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างโรงสีข้าว จำนวน 790,000 บาท งบประมาณตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนสำหรับ ค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในงบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2544 โดยจัดสรรผ่าน อบต. ท่งใหญ่</li> <li>3. ค่าใช้จ่ายในติดตั้งระบบไฟฟ้าในโรงสี</li> <li>4. เงินทุนหมุนเวียนใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม จำนวน 200,000 บาท เงินกู้ยืมจาก อบต.</li> </ol> |
| การระดมทุน/การระดมหุ้น | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ระดมหุ้นโดยการขายหุ้นให้ประชาชนในตำบล หุ้นละ 100 บาท จั</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| อุปกรณ์/เครื่องมือ     | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. อาคารโรงสีข้าว 1 หลัง</li> <li>2. เครื่องซัง 1 เครื่อง</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| บุคลากร                | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. สมาชิกกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ในโรงสีข้าว จำนวน 2 คน 6 วัน / สัปดาห์</li> <li>2. คณะกรรมการกลุ่ม ทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของโรงสี จำนวน 1 คน 6 วัน / สัปดาห์</li> <li>3. เภรณญิกกลุ่ม ทำหน้าที่จัดทำบัญชีของโรงสี จำนวน 1 คน 6 วัน / สัปดาห์</li> </ol>                                                                                                                                                                              |

## ขั้นตอนในการดำเนินการ

| วัน เดือน ปี | กิจกรรมที่ทำ                                                                                                                                                             | ผู้รับผิดชอบ                                |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| ต้นปี 2544   | เกษตรกรในพื้นที่ประสบปัญหาเรื่องต้นทุนในการผลิตข้าวและการถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงสีข้าว โดยนำปัญหาเข้าปรึกษากับ อบต. และได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรจัดสร้างโรงสีข้าวของชุมชน | เกษตรกรใน ตำบล                              |
| 2544         | ปลัด อบต. เขียนโครงการ และนำเสนอสภา อบต. เพื่อขออนุมัติโครงการ โดยสภา อบต. ให้การอนุมัติโครงการ                                                                          | ปลัด อบต. / สภา อบต.                        |
| 2544         | ขอสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการจากงบกระตุ้นเศรษฐกิจของกระทรวงมหาดไทย                                                                                                | อบต.                                        |
| 2544         | จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม จำนวน 10 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการงานภายในกลุ่ม                                                                                   | อบต. /ตัวแทน เกษตรกรใน ตำบล                 |
| 2544         | ศึกษาดูงานจากโรงสีข้าวชุมชนในพื้นที่ เพื่อนำมาประยุกต์กับการจัดสร้างโรงสีของตำบล                                                                                         | รองนายก อบต. / ปลัด อบต. / เกษตรกรในพื้นที่ |
| 2544         | ส่วนงานโยธาของ อบต. ออกแบบโครงสร้างโรงสีข้าวชุมชนของ ตำบล                                                                                                                | ส่วนโยธา อบต.                               |
| 2544         | จัดสร้างโรงสีข้าวชุมชนตามแบบแปลนของ อบต. แล้วเสร็จในปี 2546                                                                                                              | อบต. /บริษัท ผู้รับเหมา                     |
| 2546         | ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานภายในกลุ่มและการจัดทำบัญชีให้แก่คณะกรรมการของกลุ่ม                                                                                  | อบต.                                        |

| วัน เดือน ปี | กิจกรรมที่ทำ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ผู้รับผิดชอบ                       |
|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|
| 2546         | ดำเนินการระดมทุนจากเกษตรกรในพื้นที่ โดยครอบคลุมเกษตรกรทั้งตำบล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | คณะกรรมการกลุ่ม / อบต.             |
| 2546         | จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโรงสีข้าวชุมชน จำนวน 200,000 บาท เป็นเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย โดยมีระยะเวลาการกู้คืนภายใน 5 ปี                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | อบต.                               |
| 2546         | กำหนดกฎระเบียบในการดำเนินงาน ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> <li>สมาชิกทั้ง 2 คน ที่มาปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละวัน จะได้ค่าตอบแทนเป็น ร้อยละ 25 จากเงินรายได้ของการจำหน่ายแกลบ , ไร่ข้าวและปลายข้าวในแต่ละวัน</li> <li>ค่าตอบแทนเป็นค่าขนส่งกระสอบละ 3 บาท</li> <li>คณะกรรมการ 1 คน ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกวันๆ ละ 1 คน</li> <li>เปิดดำเนินการทุกวัน ยกเว้นวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 8.30 น. – 17.00 น.</li> </ul> | คณะกรรมการกลุ่ม / อบต.             |
| 2544         | ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรนำข้าวมาสีที่โรงสีของชุมชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และการถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงสีเอกชน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | คณะกรรมการกลุ่ม / อบต.             |
| 2546         | เริ่มเปิดดำเนินการโรงสีข้าวชุมชน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | คณะกรรมการกลุ่ม                    |
| 2547         | นายก อบต. , รองนายก อบต. และ ปลัด อบต. เข้าร่วมตรวจการดำเนินงานของกลุ่ม 3 เดือน / ครั้ง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | นายก อบต./รองนายก อบต. / ปลัด อบต. |
| 2547         | ชำระคืนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยงวดแรกให้กับ อบต. จำนวน 40,000 บาท                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | คณะกรรมการกลุ่ม                    |
| 2547         | ปันผลรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | คณะกรรมการกลุ่ม                    |
| 2547         | คณะกรรมการกลุ่มสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มปีละ 1 ครั้ง และรายงานให้ อบต. ทราบ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | คณะกรรมการกลุ่ม                    |

## ประเมินผลความสำเร็จ

### ก่อนการดำเนินการ

1. เกษตรกรในตำบลประสบปัญหาต้องนำข้าวไปสีที่โรงสีข้าวในเมือง ซึ่งต้องเสียค่าขนส่ง และถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงสีข้าว โดยการนำข้าวคุณภาพต่ำมาผสมกับข้าวของเกษตรกร รวมทั้งเปอร์เซ็นต์การแตกหักของข้าวก็สูง รายได้จากการจำหน่ายข้าวสารจึงต่ำตามไปด้วย แต่ต้นทุนในการเพาะปลูกข้าวกลับมีค่าใช้จ่ายที่สูง ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาหารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการครองชีพ

### หลังการดำเนินการ

1. เกษตรกรในตำบลมีโรงสีข้าวชุมชนซึ่งเป็นของชาวบ้านทั้งตำบล และสามารถเข้าใช้บริการได้ดังนี้
  - เกษตรกรที่นำข้าวไปสีที่โรงสีข้าวชุมชนจะได้รับค่าขนส่งกระสอบละ 3 บาท ( กระสอบละประมาณ 27 – 30 กิโลกรัม )
  - ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสีข้าวถึงโรงสีข้าวในเมือง
  - ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงสีข้าวในเมือง โดยข้าวสารที่ได้จากการสีจะไม่ถูกปลอมปนข้าวคุณภาพต่ำลงไปด้วย และได้ข้าวสารที่มีเปอร์เซ็นต์การแตกหักต่ำกว่า

- โรงสีข้าวของเอกชนทั่วไป ส่งผลให้สามารถนำข้าวไปจำหน่ายได้ราคาดีขึ้น รายได้จากการเพาะปลูกข้าวจึงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย
2. สร้างรายได้เสริมให้กับสมาชิกของกลุ่ม จากการเข้าทำงานในโรงสีข้าว โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวันเท่ากับ 25% ของเงินรายได้จากการจำหน่ายแกลบ รำข้าวและปลายข้าว ของแต่ละวัน
  3. โรงสีข้าวสามารถสีข้าวได้วันละ 2 ตัน และรายได้จากการจำหน่ายแกลบ , รำข้าวและปลายข้าว ที่ได้จากการสีข้าวให้เกษตรกร วันละประมาณ 700 บาท โดยหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างคนงานและค่าไฟฟ้าในแต่ละเดือน ทางโรงสีจะมีรายรับต่อเดือนประมาณ 10,000 – 15,000 บาท

## อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

| อุปสรรค                                                  | การแก้ไขปัญหา                                                                           |
|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| คณะกรรมการกลุ่มขาดทักษะความรู้ด้านการบริหารงานภายในกลุ่ม | ประสานงานให้เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและระดับจังหวัดเข้าฝึกอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการกลุ่ม |

## ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การสนับสนุนของผู้บริหารในการตั้งใจแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับปัญหาโรงสีข้าวของเกษตรกรในตำบล
2. การดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มในการบริหารจัดการงานของโรงสีข้าวอย่างซื่อสัตย์และเข้มแข็ง

## ความยั่งยืนในการดำเนินการ

- โครงการโรงสีข้าวชุมชนมีความยั่งยืนในการดำเนินงานสูง เนื่องจาก
1. เป็นโครงการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่ในชุมชน ส่งผลให้มีผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง
  2. ทางกลุ่มมีแผนที่จะรับซื้อข้าวจากเกษตรกรและนำมาบรรจุถุงจำหน่ายที่โรงสีข้าว เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับข้าว เพิ่มให้กับข้าวและสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

## แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายยงยุทธ แก้วภูพาล  
ตำแหน่ง : รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล  
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่  
ที่อยู่ : หมู่ 10 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี  
โทรศัพท์ : 042) 268-199

ชื่อ-นามสกุล : นายนพดล พลอยโพธิ์  
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล  
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่  
ที่อยู่ : หมู่ 10 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี  
โทรศัพท์ : 042) 26 8199

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2544

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ประเภทของ<br>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น | องค์การบริหารส่วนตำบล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| สถานที่ตั้ง                           | บ้านทุ่งศรีทอง หมู่ 10 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบึงพญา จังหวัดอุดรธานี 41310                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| ขนาดพื้นที่                           | 82 ตารางกิโลเมตร                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| งบประมาณรายจ่าย                       | 4,558,900.08 บาท ( ปีงบประมาณ 2544)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| งบประมาณรายได้                        | 5,174,416.00 บาท ( ปีงบประมาณ 2544)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| จำนวนพนักงานและลูกจ้าง                | 6 คน<br>3 คน พนักงานท้องถิ่น<br>3 คน ลูกจ้างประจำ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| จำนวนประชากร                          | 9,112 คน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| จำนวนครัวเรือน                        | 1,426 ครัวเรือน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| ลักษณะของเมืองและ<br>วิถีชีวิตประชาคม | พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเป็นพื้นที่ราบ เหมาะ<br>สำหรับปลูกข้าวและมีทำเลเลี้ยงสัตว์ มีถนนและการ<br>คมนาคมเชื่อมต่อไปยังอำเภอบ้านดุงและอำเภอหนอง<br>หาน<br>ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อบต. ทุ่งใหญ่<br>ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 90 ส่วนที่เหลือ<br>ประกอบอาชีพรับจ้าง เลี้ยงสัตว์ และค้าขายนอกจากนี้<br>ยังมีการเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและต่างประเทศ<br>ตำบลทุ่งใหญ่ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและใน<br>พื้นที่ตั้งอยู่ในเส้นทางผ่านเข้าสู่จังหวัดอุดรธานี โดย<br>ประชาชนจะกระจายอยู่ตามเส้นทางหลวง พื้นที่จะอยู่<br>ในที่ราบสูงและไม่เคยประสบปัญหาน้ำท่วม<br>สถานที่สำคัญของตำบลคือ บึงทุ่งใหญ่ |